

הלכות עבודה זרה פרק ד

פרק ד

עיר הנרחת

א.

מדיחי עיר מִישראל - הרי אלו נסקלין, אף על פי שלא עבדו עבודה זרה, אלא הדיחו את יושבי עירם עד שעבדו אותה. ואנשי העיר המודחין - נהרגין בסייף, והוא שעבדו עבודה זרה או שקיבלו עליהם באלוה.

ואזהרה למדיח מניין? תלמוד לומר "לא ישמע על פיך" (שמות כ"ג:).

ב.

אין העיר נעשית עיר הנידחת עד שיהיו מדיחיה שנים או יתר על שנים, שנאמר "יצאו אנשים בני בליעל" (דברים י"ג:ד), ויהיו מדיחיה מאותו השבט ומאותה העיר, שנאמר "מקרבך וידיחו את יושבי עירם" (דברים י"ג:ד), ועד שידיחו רובה,

ויהיו המודחין ממאה ועד רובו של שבט.

אבל אם הודח רובו של שבט - דנין אותה כיחידים, שנאמר "(אנשי) [יושבי] העיר" (דברים י"ג:ז) - לא כפר קטן ולא כרך גדול. וכל פחות ממאה - כפר, ורובו של שבט - כרך גדול:

וכן, אם הדיחיה נשים או קטנים,

או שהדיחה יחיד,

או שהודח מיעוטה,

או שהודחו מאליהן,

או שהיו מדיחיה מחוצה לה -

אין דנין בה דין עיר הנידחת, אלא הרי הם כיחידים שעבדו עבודה זרה -
סוקלין כל מי שעבד, וממונם ליורשיהם כשאר הרוגי בית דין:

אין דנין דין עיר הנידחת אלא בית דין הגדול של שבעים ואחד, שנאמר
"והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא אשר עשו את הדבר הרע הזה
אל שערך את האיש או את האשה וסקלתם באבנים ומתו" (דברים י"ז:ה) -
יחידים נהרגין בבית דין של כל שער ושער, ואין המרובין נהרגין אלא בבית
דין הגדול:

אין אחת מערי מקלט נעשית עיר הנידחת, שנאמר "באחת עריך"
(דברים י"ג:ג).

ולא ירושלים נעשית עיר הנידחת, לפי שלא נתחלקה לשבטים.

ואין עושין עיר הנידחת בספר, כדי שלא ייכנסו גויים ויחריבו את ארץ
ישראל.

ואין בית דין אחד עושה שלש עיירות הנידחות זו בצד זו.

אבל אם היו מרוחקות - עושה:

אין עושין עיר הנדחת עד שידחיה מדיחיה בלשון רבים, ויאמרו להן, "נלך ונעבוד", או "נלך ונזבח", או "נלך ונקטיר", או "נלך וננסך", או "נלך ונשתחוה", או "נלך ונקבל באלוה", והם שומעין, ועבדו אותה דרך עבודתה, או באחת מארבע עבודות, או שקיבלו אותה באלוה:

עיר הנדחת שלא נתקיימו בה ובמדיחיה כל התנאים האלו, היאך עושין להן? מתרין ומעידין בכל אחד ואחד שעבד מהן עבודה זרה, וסוקלין אותן כיחידים, וממונם ליורשיהן:

סדר עשיית הדין הנדחת

והיאך דין עיר הנדחת בזמן שתהא ראויה ליעשות עיר הנדחת? בית דין הגדול שולחין ודורשין וחוקרין, עד שידעו בראיה ברורה שהודחה כל העיר או רובה וחזרו לעבודה זרה:

אחר כך שולחין להם שני תלמידי חכמים להזהיר אותם ולהחזירם. אם חזרו ועשו תשובה - מוטב, ואם עמדו באיולתם - בית דין מצוין לכל ישראל לעלות עליהם לצבא, והם צרין עליהם ועורכין עמהם מלחמה עד שתיבקע העיר:

כשתיבקע, מיד מרבין להן בתי דינן ודינן אותם.

כל מי שבאו עליו שני עדים שעבד עבודה זרה אחר שהתרו בו - מפרישין אותו.

אם נמצאו כל העובדים מיעוטה - סוקלין אותם, ושאר העיר ניצל.
נמצאו רובה - מעלין אותן לבית דין הגדול וגומרין שם דינם, והורגין כל אלו שעבדו בסיף,

ומכין את כל נפש אדם אשר בה לפי חרב, טף ונשים, אם הודחה כולה,
ואם נמצאו העובדים רובה - מכין את כל הטף והנשים של עובדים לפי חרב:
יא.

ובין שהודחה כולה בין שהודחה רובה סוקלין את מדיחיה,
ומקבצין את כל שללה אל תוך רחובה.
אין לה רחוב - עושין לה רחוב.
היה רחובה חוצה לה - בונים חומה חוץ ממנו עד שייכנס לתוכה, שנאמר "אל
תוך רחובה" (דברים י"ג:ז).

והורגין כל נפש חיה אשר בה, ושורפין את כל שללה עם המדינה באש.
ושריפתה מצות עשה, שנאמר "ושרפת באש את העיר ואת כל שללה"
(דברים י"ג:ז):

יב.
נכסי הצדיקים שבתוכה, והם שאר יושבי העיר שלא הודחו עם רובה -
נשרפין בכלל שללה, הואיל וישבו שם ממונם אבד.
וכל הנהנה ממנה בכל שהוא - לוקה אחת, שנאמר "ולא ידבק בידך מאומה
מן החרם" (דברים י"ג:ח).

ועיר הנידחת שהוזמו עדיה - כל המחזיק בנכסיה זכה, ומותר ליהנות בו, שהרי הוזמו.

ולמה זכה בה? שכל אחד ואחד כבר הפקיר ממנו משעה שנגמר דינה:

יד.

ואינה נבנית לעולם, וכל הבונה אותה לוקה, שנאמר "לא תבנה עוד"

(דברים י"ג:יז).

ומותר לעשותה גנות ופרדסים, שנאמר "לא תבנה עוד" - לא תיבנה מדינה כמות שהיתה:

טו.

שיירה העוברת ממקום למקום, אם עברה בעיר הנידחת והודחה עמה,

אם שהת שם שלשים יום - נהרגין בסייף וממונם אבד.

ואם לאו - הם בסקילה וממונם ליורשיהם:

טז.

נכסי אנשי מדינה אחרת שהיו מופקדים בתוכה, אף על פי שקיבלו עליהם

אחריות, אין נשרפין, אלא יחזרו לבעליהן, שנאמר "שללה", ולא שלל

חברתה.

נכסי הרשעים שהודחו שהיו מופקדים במדינה אחרת,

אם נקבצו עמה - נשרפין בכללה,

ואם לאו - אין מאבדין אותן, אלא יינתנו ליורשיהן:

בהמה חציה של עיר הנידחת וחציה של עיר אחרת שהיתה בתוכה - הרי זו אסורה.

ועיסה שהיא כן - מותרת, לפי שאפשר לחלוק העיסה.

בהמה של עיר הנידחת שנשחטה - אסורה בהנאה, כשור הנסקל שנשחט:

שער הראש, בין של אנשים בין של נשים שבה - מותר בהנאה,

אבל של פאה נכרית - הרי הוא מכלל שללה ואסור.

פירות דקלים שבתוכה מותרין, שנאמר "תקבוץ ושרפת" (דברים י"ג:י"ז), - מי שאינו מחוסר אלא קיבוץ, יצאו פירות המחוברין, שהן מחוסרין תלישה וקיבוץ ושריפה.

והוא הדין לשער הראש.

ואין צריך לומר האילנות עצמן שהן מותרות, והרי הן של יורשין:

ההקדשות שבתוכה -

קדשי מזבח - ימותו, זבח רשעים תועבה.

קדשי בדק הבית - ייפדו, ואחר כך שורפין אותן, שנאמר "שללה"

(דברים י"ג:י"ז), ולא שלל שמים.

הבכור והמעשר שבתוכה,

תמימין - הרי הן קדשי מזבח וימותו,

ובעלי מומין - הרי הן בכלל בהמתה ונהרגין:

התרומות שבתוכה,

אם הגיעו ליד כהן - ירקבו, מפני שהן נכסיו,

ואם עדיין הן ביד ישראל - יינתנו לכהן של מדינה אחרת, מפני שהן נכסי שמים וקדושתן קדושת הגוף.

מעשר שני, וכסף מעשר שני, וכתבי הקודש שבתוכה - הרי אלו ייגזזו:

מעלת דין עיר הנדחת

כא.

כל העושה דין בעיר הנידחת הרי זה כמקריב עולה כליל, שנאמר "כליל לי"י אלהיך" (דברים י"ג:ז),

ולא עוד אלא שמסלק חרון אף מישראל, שנאמר "למען ישוב י"י מחרון אפו" (דברים י"ג:ח),

ומביא עליהם ברכה ורחמים, שנאמר "ונתן לך רחמים ורחמך והרבך" (דברים י"ג:ח):